

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciones Sive Conceptvs Theologici, De Praecipvis Omnivm Sanctorum Festiuitatibus, ab omnium Sanctorum Festo ad Pascha vsque occurentibus

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1614

In festo Circumcisionis. De Circumcisione veteris legis, & Christi, eiusq[ue]
nominibus. deq[ue] nominis Maiestate, & contra blasphemos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54700)

etoriam obtinentes, ac triumphum agentes, tandem portum, quem vos feliciter ingressi estis, ipsum inquam æternæ Beatitudinis portum ingredi meamur; ad hunc igitur vitæ nostræ cymbam SS. Trinitas dirigere dignetur Amen.

IN FESTO CIRCVMCISIO-
NIS DOMINI.

Postquam impleti sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus, Luc. 2.

FIGVRA.

VOluit olim in veteri lege Deus, vt primo mensis die, quem principium mensium deinde esse iussit, agnus absq; macula, masculus, & anniculus immolaretur, eiusq; sanguis effunderetur: idq; in perpetuum liberationis argumentum, qua Israelitæ ab Angelo exterminatore incolumes, solis Aegyptijs plagam sentientib. seruati sunt. Hodie quoq; totius anni mensium primi est initium, quo Christus Iesus, agnus ille sine macula, diuina ita disponente voluntate, sanguinem suū pretiosum cœpit effundere; verum sanguinem redemptionis nostræ augurium, salutis nostræ pignus, atq; euidentis inimicorum nostrorum ruinæ spirituumq; exterminantium ab anima nostra depulsionis signum & præfagium. Hæ sunt strenæ, quas sani Kalendaris Iesus paruulus amicis mittit. O beatæ Kalendaræ ô bona ac dextera auguria & strenæ Reges summo dignæ! Pluribus de ijsdem agemus, si solitum SS. Spiritus auxilium, & Reginae nostræ intercessio, antequam proueamur in altum, & vela in ventos laxemus, non defuerint. Salutationis igitur Angelicæ strenam vnanimis ad eam destinemus. *Aue Maria.*

Exod. 12.

Inter omnia legis Mosâicæ Sacramenta nullum

h 3

aut

Circum-
cifo in
veteri lege
in primis
necessa-
ria.

Gen. 17.

Hom. 40.

in Genesim

L. b. 4 de

loref. c. 30.

aut nobilius, aut magis necessarium ipsa par-
lorum circumcissione existit. Cuius decretum
iam inde ab ipso diluuiio sancitum est, idque,
fieret, in æternæ damnationis pœnam. In
namque Abrahæ Patriarchæ Dominus in Gen
legitur locutus, *Infans octo dierum circumcidetur*
vobis; masculus cuius preputij caro circumcisa non in-
rit, delebitur anima illius de populo suo. Vnde col-
gi facile potest, quam necesse foret parvulos cir-
cumcidi, cum tam graues minæ incircumcisus in-
tententur. Variæ autem institutionis illius ratio-
nes dari possunt.

Prima sit, vt per hanc Filij Dei à gentibus
barbaris dignoscerentur: ita quidem Chryso-
mus, *Ex circumcissione, inquit, hæc fuit vtilitas, ut*
quod ex hoc signo essent Iudæi cognoscibiles, & ab ali-
gentibus sequestrarentur. Item Irenæus, dicens
Deus, circumcissionem in signo dedit, vt cognoscibile pro-
seueret genus Abraham: & Epiphanius, Damascenus
quoque libro 4. Fidei capit. 26. Hinc est, quod
Israelitæ, quadraginta illo annorum spatio, qui
in deserto commorati sunt, non fuerint circum-
cisi, cum enim nullas inter gentes, à quibus eos
distingui & dignosci oporteret, versarentur, si-
num hoc vsque adeo necessarium non videbatur
sed deserto egressi, atq; in medio aliarum gentium
commorantes, hoc sese semper signo ab alijs dis-
stinxerunt.

Nam vt belli tempore milites, quo à ducebatur
suis cognoscantur, & ab hoste discernantur, sig-
num quoddam & notam gestare solent, quo item
manifestum fiat sub quorum mereant insignibus
Et vt Pastor, cui multæ sunt oues, easdem signo
liquo notare consuevit, ne cum aliorum gregibus
permisceantur, atque ita pereant. Ita magnus ille
cali

cæli Rex iam ab ipso mundi exordio voluit, vt in vitæ huius militia sui notam quamdam & insignem gestarent, circumcisionem scilicet, vt ita alij agnoscerent, sub quo duce aut insignibus hi stipendium facerent: & magnus ille Pastor oues suas hac nota signatas esse voluit, quo eas ab alijs dignosceret: Vnde in Euangelio ait, *Ego cognosco oues meas & cognoscunt me mea*. Prima, quæ signum hoc gessit, fuit domus Abraham Patriarchæ.

In excidio Ierichuntino domus Raab meretricis funiculum coccineum in signum habuit, quo ab alijs domibus internosceretur; vt nimirum alijs omnibus euersis aut flamma consumptis, sola hæc ab omni clade immunis foret. Non secus quoque Deus, magnus ille regum Rex, à communi illo generis humani excidio, cuius peccatum originale causam appellare possumus, Sanctâ illam Abraham domum immunem esse voluit, deditque ideo ei signum, funiculum purpureum, ipsam, inquam, circumcisionem, quæ propter sanguinem illic effusum vere purpurea dici potest, atque inde ad omnes fideles sancta hæc consuetudo pertransijt.

Filijs Israel, cum Ægyptia adhuc seruitute premerentur, præcepit Deus, vt sanguine agni postes & superliminaria domuum suarum tingerent, quo ab Ægyptiorum domibus dignoscerentur. *Erit autem sanguis vobis in adibus in quibus eritis*. Erat quidem signum hoc illis in liberationem & distinctionem ab alijs gentibus; circumcisionem tamen aliquo modo designauit, per quam animas suorum ab infidelibus distinctas voluit, ac per quam semper illi se redemptos, & ab alijs populis discretos, verique Dei cultui mancipatos esse, agnoscere potuerunt.

Ezech. 9.

Præcepit Ezech. Deus, vt per plateas Ierofolymorum incedens, gementium & dolentium super abominationibus, quæ ibidem fiebant, frontes suo Thau notaret, quæ vltima littera est Alphabeta Hebraici. Idem institutæ circumcissionis finis vultur. Præcepit namq; Abraham eiusq; posteris Deus vt nepotes suos, peccata in vasta mundi ciuitate deplorantes, & qui soli inter omnes populos penitentiam agebant, signarent, non amplius in fronte sed in præputio, magno illo caractere circumcissionis, qui alphabeto, i. lege Mosaica postremus fuit. Sacramentum hoc igitur semper loco signi fuit.

Apoc. 13.

Portentosa illa bestia, quæ è profundo mari progrediebatur, septem capitibus & decem cornibus instructa, quæ pedes quidem vrsorum, & fauces habebat leonis, signum omnibus qui eam sequebantur, imprimit, & infauftum ijs caractere imprimit, Quod monstrum hic cum suis agit, quo eos melius ab alijs discriminet, longo ante tempore æterna sapientia in populo suo vsurpatum voluit; inter cætera electorum signa circumcissionem instituens, vt tanto eos melius agnosceret. Hactenus quidem figuræ, sed iam exempla producamus.

Gen. 34.

Princeps Sichimitarum cum Dinam in matrimonium deposceret, fratres eius patriæ legis emulantes missa legatione responderunt, Non possumus dare sororem nostram homini incircumciso, quod illud & nefarium apud nos est. videtisne igitur circumcissionem signum fuisse, quo fideles & electi ab idololatriis distingueretur.

Iud. 14.

Parentes Samsonis cum viderent filium illicitæ alienigenæ amoribus irretitum, his eum verbis aggressi sunt, Numquid non est mulier in filiabus partium tuorum & in omni populo tuo, quia vis accepisti uxorem de Philisthym, qui incircumcisi sunt? Perimere

ac si dixissent. nosti Samson nos, qui circumcisi sumus ab incircumcisis, quales sunt Philistijm, quarum filias ad mare diceris, toto coelo distare: non sunt connubia illa honesta, ne dum licita. An non igitur circumcisio signum, quo electi à reprobis dignoscuntur?

Cum Hebræi, deserto egressi, circumcisi iam essent, Deus his ducem Iosue verbis allocutus est. *Hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis.* Id est, Hactenus barbaris Aegyptijs similes exististis, ad instar eorum non circumcisi, sed hodie omne hoc opprobrium per circumcisionem abstuli, quæ immortalē vobis apud omnes, qui vos visuri sunt, gloriam afferet, cum vos non barbaros, non paganos, non idolorum cultores, sed veri Dei cultores confitebuntur. Circumcisio igitur semper signum & nota fuit: atq; hæc prima institutæ illius ratio est, iam alteram proferamus.

Erat adhæc aperta fidei protestatio, ac publica veræ religionis, & veri Dei cultus professio, qualis modo baptismi sacramentum est. Ita id esse testatur, D. Thomas, quod ab Apostolo Paulo didicerat, dum Rom. 4. ait, *Abraham accepit circumcisionem tanquam signaculum fidei.* Omnis enim qui circumcidebatur, integram totius legis observationem hoc ipso profitebatur, vt qui baptismo tingitur, totius legis Euangelicæ. Quod Apostolus Galatis scribens, satis insinuauit, *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ,* & in primis, quod sacramentum hoc sit signum fidei, quod & ipse credo. nam sine fide impossibile est placere Deo. Atque hanc Dominus semper signo quodam exteriori testatam voluit.

Circumcisio erat velut fidei professio. q. 3. qu. 70. artic. 3.

Gal. 5.

Doctissimus iuxta ac sanctissimus Rupertus in Cantica Cantorum commentatus, ait pulchram illam

illam Abisai Sunamitidem, quæ Dauidi ad calefacienda membra præ senectute frigida, data erat: dei typum exstitisse, quæ velut filia quædam creata, sub symbolo circumcissionis, legi Mosaica, qua omnia frigida erant, ad ignem charitatis accendendum, & frigida caeremoniarum membra calefacienda, donata fuit. Ecce & tertiam rationem.

Accedit huc, quod ipsa circumcisio signum esse debebat eius quam Christus octavo vitæ die in utero suo corpore pertulit. Ita docet doctissimus Galatinus, dum ait, Circumcisionem Moysi non nisi umbram & typum Euangelicæ fuisse, id est, eius quam Christus suo in mundum aduentu terminaturus aduenerat. atque hoc modo intelligenda sunt verba illa Ioannis, *Lex per Moysen data est, & veritas per Iesum Christum facta est.* item Pauli, *Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur, quæ parte est: id est, cum lex Euangelica mundo affuerit, Mosaica finem habebit, & quamprimum circumcisio in Messia corpore peracta fuerit, prior illa velut imperfecta abolebitur.*

Atque hæc omnia hodie completa sunt, legitimum siquidem in Euangelio: *Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* Vt Euangelij huius sensum breuiter & ordine exponam, primo de hac Christi circumcissione, & deinde de nominis illius Regij & penitus admirabilis impositione agendum erit, ac duobus his capitibus strenam, quam hodierna vobis die dare decreui, circumscribam.

Quod ad primum igitur attinet, Lucas Euangelista cum totius rei seriem referret, ait, Dominum octavo post natiuitatem suam die circumcisum, sed non addit, Quo in loco, aut à quo. De loco et

lib. 10. c. 8.

Ioan. 1.

1. Cor. 13.

Vbinam
Christus
circumci-
sus fuerit.

rauit, Hilarius, Picta uorum Episcopus, Aquitaniæ nostræ decus, tantæq; doctrinæ & auctoritatis vir, vt cum in dialogo contra Luciferianos Hieron. mundi tubam, totius orbis deucalionem, & in epistola ad Galatas, Romanæ eloquentiæ torrentē, appellare non dubitauit; falsus est inquam, cum in Psalmum CXVIII. commentans ait, in templo eū fuisse circumcisum. At tantum abest, vt hæc ab omnibus opinio suscipiatur, vt nullam vel minimā veritatis speciem habeat. Puer enim recens natus ante quadragesimum post natiuitatem diem templo inferri non poterat; nam interea temporis templi ingressum, & puero & matri lex prohibebat. Fieri deinde non poterat, vt omnes qui per orbem nascebantur pueri è Iudæis, octauo ad circumcisionem recipiendam die ad templum properarent. nam qui in remotioribus orbis partibus commorabantur, tantillo dierum spatio Ierosolymam venire non volebant. Excipiebantur igitur illi ab hoc itinere, vel, vt verius fortasse, necesse nõ erat, omnes circumcisionis recipiendæ ergo Ierosolymam accurrere: omni siquidem in loco illa peragi poterat. Verum probabilior Epiphaniij videatur sententia dicentis, Christum in stabulo, in quo natus fuerat, fuisse circumcisum: in quam & ipse libens concedo.

Quantum vero ad circumcidentē spectat; satius *Hæres. 20.* est dicere, à gloriosa eum Deipara circumcisum. Ita namq; docent Hieronymus, libro de vera circumcisione, & Bernard. in tractatu, qui dicitur lamentatio Virginis: ipsa qui in etiã id suadet ratio: eo quod certas circumcisioni peragendæ minister nõ esset in lege cõstitutus; sed quouis in loco & à quolibet illa peragi poterat. nam quãuis veteris ea legis Sacramentũ fuerit, nusquam tñ scriptũ legitur
ad so-

ad solos sacerdotes aut leuitas, cæteris exclusis, andem pertinuisse, sed promiscue omnibus ad circumcidendum potestatem factam esse, vt ait quatum Iosue caput Abulensis, adeo vt ipse etiam mulieres id sibi muneris interdum arrogarent. In phora namq; Mosi vxor filios suos circumcidit legitur, & sub Antiocho rege matres quæcumque natos circumcidissent, iugulari præcipiebantur.

Exod. 4.

1. Malac. 2.

Cum igitur ad omnes promiscue circumcisio spectauerit, etiam matres, verisimile, imo rationis sententaneum videatur, à sacratissima Matre Iesu fuisse circumcisum, tum quod illa nollet ab alio Filium Dei tangi & atrectari, tum vero quod minori cum dolore id se facturam putaret, vtpote quæ manus teneriores & molliores haberet.

Jerem. 2.

His igitur positis, dicendum est, Christum octavo post natiuitatem die circumcisum esse, sed summa cum admiratione dicendum: adeo vt verbum la Prophetæ hic vsurpare compellar, *Obstupescet cæli super hoc.* Quid enim? Filius Dei nascitur pauper, circumciditur velut peccator, vt seruus redimitur, vt latro cruci affigitur, O paradoxa noua & inaudita! Hodie igitur verum dixisse Ioannes Baptista putandus est, *Omnis mons & collis humiliabitur*: cum Verbum illud æternum, mons ille in vertice montium, in tantum sese deiecerit, vt instar peccatoris sceleribusq; obnoxij, voluerit circumcidi. O prodigia! Hic igitur vere se admirabilem paruulus Iesus reddidit, quod notari à nobis voluit Psalmographus, *Scitote, quoniam mirificatus Dominus Sanctum suum.*

Psal. 4.

Quid te opus Domine Iesu circumcidi? hoc ad Filios Adæ, nõ vero ad Filium Dei spectat: cõducit circumcisio peccatoribus, non vero innocuo & maiori puriori; circumcidi habent mortales & caduci, tu vero

vero permanens in æternum, & verbum æterni es Patris. Obstupesco & suspicio quidem humilitatem tuam Domine, sed ipsa tua circumcisio me nõ mediocriter offendit. Hæc enim aduersus peccatũ originale instituta est, tu vero nullum vnquã peccatum admisisti. Tu namq; es serpens ille æneus in deserto in sublime sublatus, serpentis quidem figuram habens, nullum tamen in se virus continens, peccatoris quidem habitum & formam assumpsisti, nullum tamen peccati venenum. Vnde vnus ex Apostolis tuis ait: *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Tu quoq; es agnus ille sine macula, cur igitur legi, quæ non nisi peccatores scelerum nauis inquinatos respiciebat, te subijcis? Verissima quidem hæc omnia, anima mea; sed tace, tibiq; persuade, plurimas eum ob rationes circumcidi se permisisse.

Num. 21.
Exod. 12.

Rom. 8.

Ne cesse quippe ac par erat, communi eum Iudeorum legi subijci, qui vniuersam legẽ adimpleturus in mundum venerat. Ita namq; de se ipso corã Pharisæis & Scribis testatus est, *non veni legem soluere, sed adimplere.* Ideo in iurisperitorum Pandectis scriptum legitur, *Vox digna maiestate regnantis, se legibus obnoxium Principem profiteri*: Et apud Plutarchum in septem sapientum cõuiuio, in quo de optimi Principis conditionibus disceptatur, ille scopũ tetigisse dicendus est, qui ait, Imperio illum ac Principis nomine dignissimum, qui se publicis patriæ legib. & institutis subijcit. Christus igitur, vt bonum se principem ostenderet, iisdem quibus subditi, legibus, imo graui & duræ circumcisionis legi subiectus esse voluit. ipse quamuis esset beatus ille vir, qui non abiit in consilio impiorũ, & in via peccatorum non stetit, sed cuius in lege Domini fuit volũtas, & qui in lege eius meditatus est die ac nocte

Rationes
ob quas
Christus
circumci-
di volue-
rit.

I.
Matth. 3.

Psal. 1.

Psal. 118.

2.

nocte. vnde merito Psalmistæ illud vsurpare potuit: *A lege autem tua non declinaui: & cum Patreterno exoptulare dicens. Tu mandasti mandata custodire nimis.*

Deinde circumcisus est, vt circumcisionem aboleret, hancq; legem obseruando, cæteras abruptet, & non sine honore cæremonias veteres elumbaret ac sepeliret. Exaltat igitur hodie veterem hanc circumcisionis legem, vt postea repudiet. mucrone aureo mortem ei infligat: ad imitationem scilicet tedæ, quæ cum propemodum consumpta est, & ad finem vergit, elucet magis flammæ maiores ei aculatur. Par namque erat, quod sub Abrahamo cœperat, sub Christo deliret; & vt ille figuram, ita hic mysterium ostenderet: vt ille vmbra, ita hic corpus veritatis progaret. Gladius cum in saxum impingit, obtulit redditur, & prorsus inutilis: ita circumciliens culter Ecclesiæ petram Christum, quomodo cum Apostolus nuncupat, feriens hebescit, adeo vt nulli vsui in posterum futurus sit ac penitus obtulit. Vsurpare igitur hic scite liceat verba illa Ecclesiasticis, *In carne eius stare fecit testamentum*, eo quod in Christi circumcissione vetus testamentum finem accipere, eiusque leges ac cæremonias repagulis sentire, ne vltius progredierentur, oportebat.

*1. Cor. 10.**Ecc. 44.**Lib. 4. super
Ioan. c. 51.*

Cyrillus, vt hanc rationem magis adhuc stabiliret, ait, Iosue mortuo, omnes cultros lapideos, quibus filij Israel circumcisi fuerant, sepulcro eius illatos fuisse; atque hoc signasse, Christo moriente, cæremonias illas circumcissione, vel potius vetus illud legis Mosaicæ Sacramentum, extinguenda, tumuloque eius omnes obseruationes legales tam iudiciales, quam Sacras inferendas. Hodie igitur ad finem vergere incipiunt, lex in extremis

tremis versatur, & circumcisio ad summum per-
 venit. Iam adimpletum est desiderium illud spon-
 sæ, dicentis, *utinam: Aspiret dies, & inclinentur um-* *Cant. 4.*
bræ. veritatis namque dies incipit elucescere, &
 umbræ legales accedente luce euanescent.

Legi se circumcisionis subijcere voluit Redem-
 ptor peccatoribus impositæ, suam vt humilita-
 tem demonstraret, & eandem homines edoceret:
 atque inter cætera quæ exhibuit humilitatis ope-
 ra, primum hoc merito locum vindicat. Humilis
 quidem eius natiuitas fuit, cum nasceretur in sta-
 bulo, in præsepi reclinaretur, atque inter anima-
 lia iaceret: honore tamen, & quidem amplissimo
 illa non caruit; nam auditi sunt illic Angelici con-
 centus, reges è longinquis profecti regionibus e-
 undem adorarunt, stellæ insolitæ exortæ sunt.
 Maior & illa, cum in crucem actus, spineo ferto
 redimitus, medius inter latrones exspirauit: Sed
 diuinitas tamen hic etiam eluxit, cum Sol ille
 mundi oculus deliquium passus est, terra tremuit,
 cælum tonuit, & petræ scissæ, ac monumenta a-
 perta. At nihil hic huiusmodi, non nisi pura & in-
 tegra hic videtur humilitas: infans videlicet va-
 giens, singultiens, cruorem emittens, instar pec-
 catoris circumcisus. atque hac humilitate inso-
 lentiam ac superbiam Satanæ hostis sui compe-
 scit, eiusque manipulos in fugam compellit.

Solet vt plurimum Diabolus tres bellantium
 turmas sub signis habere, quæ eius nutui parent,
 eumque vt ducem suspiciunt ac reuerentur. Has
 in Epistolæ suæ campo explicat Ioannes, *Omne*
quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut
concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Has Da-
 niel Propheta egregio emblemate describit,
 dicens:

Christi
 humilitas
 in circum-
 cisione.

Tres Dia-
 boli tur-
 mæ.

1. Ioan. 2.

Dan. 7.

dicens, *Ecce alia bestia similis vrsi, & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius.* Portentosum hoc monstrum diabolum designat, tres illi dentium ordines auaritiam, superbiam & luxuriam: vorans profecto dentes, quibus miseras animas deuorauit. Christus igitur crucifixus hunc hostem debellaturus, tresq; hasce bestias eneruaturus, Circumcisionis suæ die, et illas opponit & obijcit, auaritiæ nempe pauperes, superbiæ humilitatem sacramenti huius dolores delicijs & carnalibus voluptatibus, quas concupiscentia denotat.

Isa. 17.

Præuiderat hæc Isaias Propheta, dum ait, *Et Dominus ascendit super nubem leuem, & ingredietur in Aegyptum, & mouebuntur simulacra Aegypti à facie eius.* Per nubem hanc leuem Hieronymus sacramentum Christi humanitatem designari putat, quæ instar nubis leuis admodum erat, quod nulla peccatorum facina grauata esset; & ad eius in orbem ingressum, omnia vitiorum simulacra cōcurrunt. Quam ueranda porro simulacra sunt, quæ mundani prope adorant, auaritia, inquam, concupiscentia carnis & superbia! at hæc paruuli nostri in mundi huius Aegyptum introitu, ac præsertim sacræ circumcisionis die, ad terram prostrata sunt; cuius humilitatis abyssus omnia hæc monstra absorbit.

4.

Ad hæc circumcidi se passus est, ut verum se hominem demonstraret, hæreticosq; qui eius humanitatem negaturi essent, conuinceret: refutans hic voluit, Apellem, Cerdonem, Bardasanem, Marcionem, & alios sacrilegos impostores, qui asseruerunt Christum, non nisi purum Deum esse, nihilq; cum hominibus habere commune, non nisi aëreo & phantastico eum corpore indutum fuisse. Sed cū hodie circumcisionis lanci impostus est, cultriq; acerbissimos dolores experitur, qualis

qualis sit omnibus demonstrat, atq; manifestissimo exemplo se verum hominem esse conuincit.

Fulmen illud Martis Alexander, ille orbis terror, ac regnorum prædo, cum se quodam in conflictu fauciatum cerneret, sanguinisq; guttas in terram profluere, amicis qui eum vt Deū coluerant, supraq; hominem quid habere crediderant, iratus ait; Anne hæc signa immortalitatis sunt? sanguis ille, vulnera, plagæ, anne diuinitatem innuunt? anne iâ credetis Alexandrum hominem non esse: nequaquâ, fallimini, fallimini, nã hæc sanguinis effusio veros vos palpones & adulatores fuisse arguit, aut etiam mendaces. Quod Alexander apud suos verbis efficere conatus est, hoc Christus re ipsa nos omnes edocuit, simulq; hæreticos qui aliter sentirent coarguit; nam hodie circumcissus & sanguinem è tenellis suis venulis effundens, manifeste demonstrat, verum se hominem esse, & vere humanitatem cum diuinitate habuisse coniunctã.

Aurum cum fodinis educitur, priusquam excoquatur, & sublimeretur, auriq; pretio iudicetur dignum, lydium lapidem aut scalprum subeat necesse est, ne forte adultera quædam nulliusq; pretij materia sit. Iesus, qui inter homines, quod aurum inter cætera metalla, recens sacro Virginis vtero, velut aurifodinã eductus; circumcisionis hodie cultris subiicitur, & lapidem lydium (nam & cultri hi lapidei erant) subit; vt hinc liquido appareret, num purus esset Deus, ac nihil cum humana natura commune haberet. & ecce dum sit experimentum, sanguinem fundit, verumq; se hominem esse omnibus aperte demonstrat, Adeo vt q; Psalmista olim ait merito dicere potuerit, *Domine probasti me, omni ratione ac modo, in natiuitate per paupertatē; in circumcisione, per cultrum; in*

Plutarch.

Simile.

Psal. 138.

De S. S. tom. 1.

i

passio-

pensione, per crucem: & cognouisti me tibi more
 gessisse, mundoq; demonstrasti, vere me hominem
 extitisse.

Quando chymicus aliquis lapidem Philosophi-
 cum se iam putat inuenisse, secreta quadam metal-
 lorum transmutatione, æs in aurum, ferrum in argentum
 conuertendo, periculum faciat & probet, necesse est
 si tunc materia sincera est ac proba, scalpro & fusa-
 mis non cedit; si adultera & fucata, omnis in fumo
 euanescit. Natura humana verum iam lapidem Philo-
 sophicum intenerat, quo nullus unquam melior
 & eminentior fuit; ex homine scilicet fecerat Deum.
 Deo hominem. aiunt enim duo magna auctori-
 tatis & artis Chymici, *Et homo factus est*, item & *re-
 bum caro factum est*. o præclara rerum conuer-
 sio. Periculum fieri iam erat necesse: Circumcisio, a-
 culter probant: & ecce quamprimum euidentius
 me apparet, nullum subesse fucum, omnia conu-
 re, & verum hic hominem circumcidi, eadem
 durum carne, eodemq; corpore, quale hoc
 strum est, vestitum iam figuram è veteris testa-
 menti archiuis depromptam proferre est animus.

Exod. 28.

Deus cum summi olim apud Iudæos Pontificis
 ornamenta describeret hunc in modum Moysi locutus
 est: *Facies laminam de auro purissimo, in qua sculpta
 re calatoris sanctum Domino, ligabisq; eam vitæ iacin-
 thina, & erit super tiaram imminens fronti Pontificis.*
 mysteria admiranda! o figuræ mirabilibus, quæ
 hodie veritatem producit; refertur Iesu Christi
 humanitas, de S. Spiritu concepta, lamina erat
 auro purissimo conflata, sculpta adhuc & exarata
 & mirum in modum contusa, quia exinanitus se-
 metipsum; & ieiunijs, laboribus, persecutionibus, &
 fatigationibus, *Attritus est propter scelera nostra*. Per-
 ro vinculum illud iacinthinum vniõnem hypostati-
 cam designat, quæ laminam auream cum tiara, id

humanitatē cum diuinitate copulat. Hodie igitur sanctū Domini eidē insculpitur, cum circūcisionis cultro, qui instar scalpelli est, sanctū Iesu nomē par uuli, qui sum⁹ aliquādo sacerdos futurus est, iuxta *Psalm. 109.* oraculū Dauidicū. *Tu es sacerdos in aternū secundū ordinem Melchisedech;* fronti inciditur. Atq; hæc omnia, vt hinc manifestū foret, verū eū hominē esse.

Ob has igitur aliasq; rationes circūcisionis legi subijcere se voluit: vix. n. natus est, quin sanguinem suū pretiosum offerat in sacrificium. Noe diluuiio ereptus, & arca egressus, cœlo statim ob collatū beneficiū gratus exstitit, & Domino in gratiarū actio nē victimas immolauit: quo sacrificio diuina maiestas adeo recreata fuit, vt nunquam amplius terræ propter homines se maledicturum promiserit. Quam proposito meo figura hæc quadrat? Ecce verus noster Noë Iesus, vix sacra Virginei vteri arca, post damnationis nostrę diluuiū finitum egressus est quin celū intueatur, & in corde contrito & humiliato, oculisq; lacrymantibus, Patri suo cęlesti pretiosum suū sanguinē offerat in sacrificium. *Psalmographus* hæc omnia præfagiens, & ad Patrē aternū orationem conuertens, hunc in modū locutus est, *Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ.*

Solet oculus mundi sol, naturæq; fax splendidissima, mane & vesperi apparere rubicundior: quod Astronomi serenitatis futuræ prognosticon arbitrantur. Ita quoque verus sol iustitiæ, lucida illa fax, *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum,* sub vitæ suæ auroram apparet rubicundior, & sanguineo rore hic in circūcisione purpurissans: & eosdē colores sub vitæ vesperam in mortis inquā hora, induet, cum in cruce in monte Caluarix sanguine perfusus pendeat. Hinc omnis præfagit & auguratur mundus, serenitatē,
 i 2
 pacem

pacem, redemptionem, hominisq; & adeo totius generis humani cum Deo conciliationem instat. Iam læta scilicet auguria sanguis hic in circumfione effusus adfert. Sed pergamus vterius, & aliquid producamus.

Simile.

Cum tempus nubilum & pluuiosum est, primum quam densę illę nubes, aquarū vtres, resoluantur & in terram se se effundant, nimbusq; spissior & vehementior ingruat; leuior & rarior quædā pluuia solet p̄cedere. Ita quoq; è corpore Iesu Christi quod penitus diuinum ac cæleste est, ante, quā sanguinis diluuium in passione sese effundat, quo omnia hominum peccata obruantur, nūmquam quædā pluuia in circumfione hodierna excidit, vnde p̄sagire licet aliam longe vehementiorem in passione effundendā, guttulæ iā aliquot effunduntur, dēfior imber & nimbus in Caluarie monte fundetur. Huiusce rei figurā putate visionē quā

3. Reg. 18.

olim Elias Propheta vidit, *Ecce nubecula parua quæ vestigiū hominis ascendebat de mari, cumq; se vertit in altum, atq; illuc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes & ventus & facta est pluuia grandis.* Nā videte vt parua quæ sanguinis nubecula corpore Iesu Christi, q; gratiarum & charismatum mare est, egrediatur, quæ postea in magnam pluuiam excresceret, quam interea dum exspectatis, alios conceptus proferam.

Insignes
conceptus.

Mercator aliquis cū plurimas merces coemptas fatagit quam primū vt nundinas ingressus est, plurimos sibi datis arrhis deuincit, vt postmodū, postquam domū reuertatur, singulis data pecunia satisfaciat. Mercatorē hunc imitatus Iesus paruum è cælo in terrā non coemendi, sed totius mundi dimidimedi, animarumq; nostrarū cōparandarū ergo delapsus, quamprimum vt mundi huius mercatum ingressus est, manu in oculos suos infert, sanguinem

nem sudat in pignus & arrhas, solutionem integram in aliud tempus differens, vt antequam ad Patrem è mundo abeat, cunctis plene, omni profuso sanguine, vitamq; in redemptionem hominum in cruce offerens, satisfaciat.

Leuit. 26.

Et quoniam mercantium incidit mentio, addo Dominum hanc olim in Leuitico legē tulisse, *si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam & voluerit propinquus eius, potest redimere quod ille venderat.* Eheu! Adam protoplastus, opum suarum & gratiarum dilapidator, cælestem possessionem, simulq; omne nostrum ad eam ius vilissimo pretio, venderat, in eamdem tamen restitui poteram⁹, si solutam pecuniam aliquis è propinquis illius vellet refundere. Plurimos quidem ille propinquos habebat, (omnes enim homines ad eum velut ad caput referuntur) verum omnes extrema inopia laborabant, adeo vt nemo inter eos qui pretiū persolutū refunderet, reperiretur. Ipse quidē Deus opulentus erat & locuples, sed non erat de stirpe & cognatione Adami: Atq; ideo miserie & calamitatis nostræ misertus, homo, quo in hominum familiam adoptaretur, fieri voluit, itaq; velut vnus è nobis, hæreditatem à longo annorū spacio nobis debitam redimere. Vnde Dauid Dominus *pars hereditatis mee & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi:* Et melius ac plenius D. Anselmus, *Conueniebat vt esset qui nos redimeret Deus & homo; homo quidem, vt hominum propinquus esse & patiposset; Deus autem, vt sanctissimæ humanitatis operibus infinitum daret valorem.* Hodie igitur manum crumenæ indit, summam taxat, Redemptionis nostræ opus tractat, debita nostra dissoluit, in hæreditatem nos paternam conatur restituere; sanguinem porro nummorum loco offert, atq; illo redem-

Psal. 15.

Lib. cur

Deus homo.

1. Pet. 1.

2. Cor. 16.

Christus
in circum-
cissione a-
morem
quo nos
profecu-
tus est,
demon-
stravit.

1.

redemptionem nostram peragit; testantur idem duo Apostolorum principes, *Non corruptibus, auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati &, empti estis pretio magno.* Quis ille amor est Auditores, Deum solvere pro homine, creaturæ debita à creatore dissolui, mancipiū sanguine & vita Domini in libertatem restitui.

Et sane hæc Iesu Christi circumcisio ingēs amoris erga mortales argumentum est ac nota, quæ egregie conceptibus, & similitudinibus declarabo, quæ hic prim^o fit, solent stulti illi puellarū amasij, quo earū benevolentiam obtineant, grati acceptique ipsæ sint & in clientes earū admittantur, colunt cū illis colores gestare, earūq; vestiendi rationem quā proxime imitari. Nihil vos hic obscenum an leue cogitare velim, sed quāuis hoc apud mundanos in usu sit, Christū adhuc paruulū hoc imitari voluisse naturæq; humanæ amore captū, ut sui in eā affectū insinuaret, eosdē, quos illa, colores gestasse: inter quos erat rubicūd^o ille circumcisionis, vult dilectę infigne. Hic de dilecti sui amore gloriatur Canticis spōsa ait, *dilectus meus candidus & rubicundus.*

2.

Gen. 34.

Sichimitarum princeps Dinæ Jacob filiz amorem captus, ut eam sibi in vxorem copularet, summi in eā affectū testaretur, circumcidi se, legem Indicam amplecti, & extremos illos cruciatus, quantum delicijs assuetus, perpeti velle ait. Princeps celestis Christus, naturę humanę Adami filię amore irretitus maiorem ei haud dubie amorem demonstravit, cū, ut eius coniugio frueretur, incarnatus & circumcisus est sanguinemq; suū pretiosum pro eadem effundere voluit, cum rex potentissimus, ac Deus maxime metuendus esset.

Sephora Mosis vxor, cū illius vitæ conseruanda ergo infantes circumcidisset, in magni amoris testimonium dilectionisq; argumentum, mox ut cum

vidit

vidit. *sponsus sanguinum tu mihi es*, ait, i. Amare me quidē debes, o Moyses, amore cōiugali, iā vero multo magis mihi deuinctus eris, cū tui seruandi ergo, tuiq; ab interitu vindicandi p̄sentissimo, p̄prios ipsa filios circumciderem, vitamq; illorum sanguinis emissionē aperto exposuerim discrimini, quo tuā cōseruarē. Si hoc Sēphora argumēto ad amorē erga coniugē demonstrandū vsa est, velut efficacissimo; quāto potiori iure hoc ipsum repetere poterit Christus, & homini velut exprobrans dicere quotidie *sponsus sanguinum tu mihi es*; i. Quanta tua erga me obligatio est homo, quis meus in te amor & dilectio; cū tui seruandi causa graues circumcisionis dolores subire non dedignatus sim, vixq; in miserū hunc mundū venerim, quin tenellum meū corpusculū incidere passus, quo sanguinem in vitę tuę cōseruationem emitterem? Quamobrem si me vt creatorem diligere teneris, maiori profecto ratione, vt redemptorem agnoscere necesse est.

Iudei viso, Christū in Lazari resuscitatione il-
lacrymari, & in fletū prorumpere velut euidentis-
simo cōiugii argumēto, amorē illius in virū quā-
primū agnouerunt, quē lacrymando testatū face-
ret, *Ecce quomodo diligebat eū*? Dicite mihi Logici, q
argumētādi formam & modos nouistis, & conse-
quētia optime ex antecedētib⁹ colligitis, dicite in-
quā cādide, nū synagogici hi argumētentur in de-
bito modo & figura, & nū bene ē lacrymis velut an-
tecedēti, sequatur amor vt cōsequēs, & nū bona sit
cōclusio, fundit lacrymas in illi⁹ funere, ergo virū
diligit, nō meli⁹ argumētābūtur Ecclesię discipuli,
& potiori p̄fecto modo? amor in Christo erga ho-
minē maxim⁹ fuit qa illi⁹ causa sanguinē effudit, &
venas sibi patitur incidere. Sane si lacrymæ cōmunes
& aqueæ testes & indices amoris sunt potiori id
iure de sanguineis poterit lacrymis affirmari, nam
maior haud dubie harū vis & efficacia.

Ma-

3.
Exod. 4.

4.
Ioan. 12.

Serui cuiusdam Romani erga Dominum amor.

Magnus sane omnium historicorum iudicio fuit serui illius Romani erga herum suum amor, qui, dum eum à licitoribus ad necem conquiri cerneret, heri vestibus indutis, à licitoribus velut rem comprehensus, hero vitam seruauit, suam vero perdidit, cuius gratitudinis memoriam ænea apud posteritatem statua herus conseruatam voluit. Ex hac dilectione, Iesu Christi amorem quæso agnoscite. Eheu miserum illud peccati mancipium homo ab æterna iustitia conquirebatur, circumcissioni, morti, damnationi quæ perpetuæ addicendus. Eius in locum se Christus subiecit, naturam eius habitum assumpsit, ac serui locum heris suppleuit, *Formam serui accipiens, & habitu inuentus in homo.* Circumcisionis se gladijs subiecit, ut quæ vitam conseruaret, suam vltro libens proderet. Ecquod amoris indicium! an non igitur ei arcus statuas, pyramides, in anima nostra ponemus maiorem eum *charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

Ioan. 1.

Cant. 2.

O admirabilis dilectio! vere igitur amanti huius verba illa Canticorum adaptari queunt, *Fulcite me floribus stipate me malis, quia amore langueo.* Vere lusus amore languit, & præ languore tandem emotuus est, amor quippe eum cælo elicuit, in lectum deiecit, in præsepi collocauit, ardore eum corripuit. Quam vehemens Deus bone hic amor est, cælum censet sanguinem ei minuendum esse, atque ideo in circumcissione vena inciditur; cumque culter vulneri faciendo sanguini quæ eliciendo non sufficiat, neue hæc operatio satis sit, alia procul dubio incisio erit decernenda, si in capiti, flagra tergo, lateri lancea, manibus clauis ad aperiendas venas applicabuntur: & tamen, his non obstantibus, moriatur necesse est.

Sumo

Sume igitur animos o homo, ecce vt Dominus tuus, Redemptor tuus, Mefsias tuus sui erga te amoris incēdium testetur: ecce vt Iesus adhuc paruulus tam tempestiue sanguinem suum in sacrificium offerat, quo Deum iratum placet, & diuinæ te maiestati reconciliet. Solebant Arcades, teste Plinio, quotannis Ioui paruulum immolare credentes, hac ratione diuinam iracundiam auerti. Hæc quidem gentilis erat superstitione: verum hic mysterium aliquod delitescit; Christus n. paruul⁹, vt iram Patris sui æterni in nos cōceptam auerteret, in sacrificium se hodie patitur offerri. Sed iam satis superq; de circumcissione actum est, de regij illius nominis impositione nunc agendum: hoc namq; restabat, q; vbi fecerimus, finem faciemus.

Lib. 8. c. 2.

Solenne erat Hebræis in circumcissione infantibus nomē imponere, vti modo in baptismo Christianorum fieri consuevit, quo hinc demōstretur, vt obiter hoc admoneam, hominis eum nomine indignum, à quo peccatum originale nondum ablatum fuerit: cuius foeditas olim per circūcisionē, vt apud Christianos per baptismū modo eluitur. Atq; ideo Domino circumciso, cœlo volente, nomen Iesus impositum est, *Et vocatum est nomen eius Iesus*, nomen penitus admirabile, quod dudum antea Propheta prædixit, cum vaticinans ait: *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra!*

Nomina apud Hebræos in circumcissione imponebantur.

Scio nullum diuinæ essentia conueniens nomē posse imponi: cum enim ipsa infinita sit, non potest in mundo nomen, quod digne nominetur, aut q; amplitudini eiusq; æternæ maiestati respōdeat reperiri. Docuit hoc me Dionysius Areopagita & Gregorius Nazianzen. qui hoc similitudine quadam explicat: *sicut fieri nequit, vt hominis paruulum os*

De diuin. Nominib. cap. 1. * Orat. 9.

totum Oceanum sorbeat: fieri quoq; nequit, ut item hominis paruum os, aut mens infinitam Dei essentiam nomen aliquo definiat, aut complectatur.

Atq; ideo nomen illud admirabile, & tetragrammaton, apud Hebræos ineffabile erat, cuius hanc rationem dat Galatinus, *Quia Deus trinus & unus, qui omnino ineffabilis est, atq; incomprehensibilis, per hoc nomen significatur: idcirco nomen ineffabile dicitur.* Dionysius vno velut fasce complectens omnia, Græce ait, *ὁ ἀόρατος ἔστι Θεός.*

Lib. de diuin. nominibus.

Et quamuis hæc ita se habeant, perfectumque Deo nomen dare nequeamus, imperfectum tamen aliquod dare quid vetat? Hinc varijs eum nominibus nominamus ex ingenio efformatis, modo *Sadaï* quo illius fortitudo virtusq; declaratur, eoque omnia ex se possit efficere. modo *Adonai*, id est, Dominus meus, quod illius potentiam designat. interdum *Cados*, id est, Sanctus: alias nomine ineffabili tetragrammato *Iehouah*, id est, ex *Ephraim* quidem sententia, Qui erat, est, & semper est, vel

Lib. 2. cap. 10.

nonnulli Hebræi teste Galatino, interpretantur, Qui gignit, omnibusq; esse suum elargitur: & alij alijs. Verum nobilissimum & dignissimum omnium est ipsum sacrosanctum nomen Iesus, quod hodie in circumcissione, idq; nutu & directione Patris æterni, impositum prodit Euangelista.

Insignis conceptus.

Nomen illud Iesu nomen nouum est, quod Deo in nouo hoc incarnationis opere voluit assumere. Nam quemadmodum Pontifices Romani, cum ad summum illum Ecclesiæ principatum promouerentur, nomine proprio omisso, aliud nouum assumunt, ut Clementis, Pij, Gregorij, Bonifacij: Ita quoq; paruulus hic, qui in summum sacerdotem tandem assumetur, hodie nomen immutat: nam antiquis nominibus relictis, nouum assumit, Pij, Clementis, & Boni-

Bonifacij, nam Iesu nomen & pietatem & clementiam & bonitatem complectitur.

Solent Reges & Imperatores militares, quando prouincias aliquas subegerunt, ab iisdem nomen mutuari. Quod ex historijs & annalibus Romanorum satis demonstrari potest. cum n. regnum aliquod aut prouinciam subiugassent, eius quam primum nomen induebant. Sic Scipionum vnus dictus est Africanus, alter Asiaticus, quod ille in inaccessibiles Africæ arenas penetrasset; hic vero Asiam Romano imperio peperisset. Ita quoque Christus, regum omnium Rex de diabolo & mundo triumphum certissime acturus, nouum penitus nomen assumit, symbolum inquam & testem victoriæ, ac perpetuum tropæorum futurorum monumentum.

Jacob Patriarcha cum tota nocte cum Angelo *Gen. 32.* luctatus, in femore vulnus accepisset, Israel deinde dictus est. Nouus ille Jacob aliquando cum diabolo ac morte, tota passionis nocte, luctari debebat, & ex eadem lucta sauciatus, vulnere scilicet in humanitatis femore accepto, sese proripere: idcirco nomen illud admirabile in augurium triumphique significationem, hodie accipit, quo eum Pater cælestis, Angeli Gabrielis testimonio, donauit, *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* O nomen magnificum, admirabile ac penitus diuinum! Prædixerat id ipsum Isaias, *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis: & vocabitur nomen eius Admirabilis Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri consilij, Princeps pacis.* Vere inquam admirabile, cum in virtute eiusdem reges saluari cupiant, *Deus in nomine tuo saluum me fac.* cum id ipsum vniuersum regnum Israel admiretur, ac suspiciat, *In Israel magnum nomen eius,* cum totus id mundus colat & veneretur, *A solis ortu vsque ad occasum, laudabile*

- Pfal.* 101. *dabile nomen Domini.* cum omnes id populi meo-
ant & horrescant. *Timebunt gentes nomen tuum, Do-*
mine, cum sanctum sit ac terribile, *Sanctum ac ter-*
ribile nomen eius. O nomen iterum admirabile, cum
Pfal. 110. ab eodem omne nostrum auxilium & solamen de-
Pfal. 12. pendeat, *Adiutorium nostrum in nomine Domini.* cum
ad nudam illius pronuntiationem demones in
Mar. 16. fugam compellantur. *In nomine meo demones exi-*
ent. cum eius adminiculo coelitus quidquid peti-
Ioan 15. mus assequamur; *si quid petieritis Patrem in nomine*
meo, dabit vobis. cum per ipsum iustificemur, cele-
2. Cor. 6. que velut filij inferamur, *sed abluti estis, sed sanctifi-*
cati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri Iesu
Christi.

Ceterum nomen illud Iesu adeo diuinum est, ut
omnia, quæ veteribus in antiquo reuelata fuere in
testamento nomina, in se comprehendat. Inuenit
Exod. 6. aliquid Deus ipse Mofi visus est, dum ait: *Ego Domi-*
nus qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, & nomen me-
um Adonai non indicaui illis. perinde ac si dixisset,
Nemo vnquam meum nomē naturale, aut ipsum
quod inter nomina mea fert primas, agnouit: sed
veniet tempus quo illud reuelabo, filioque meo
quando in mundum venturus est referuo: nomen
quippe eius omnia nomina transcendet, atque per
ceteris erit admirabile.

Simile.

Vnaquæq; nola suum ab alijs differentem, iuxta
magnitudinem aut paruitatem, sonum habet: sed
cum omnes deinde in vnâ funduntur massam, in-
gentem quandam campanâ constituunt, quæ va-
stum quendam sonitum editura est: Non secus, om-
nia diuinitatis, quib. olim appellabatur, nomina
non nisi velut nola quædâ erant, & non nisi exigua
in veteri testamento sonum edebant: at vbi in
vterum Virginis, velut in fornacē caritate estuan-
tem

tem, omnia simul coniecta sunt, & in vnum conflata: magnum illud nomen Iesus constituerunt, quod cætera omnia sono superans, velut campana princeps, tam alte insonuit, vt per omnia mundi climata exauditum sit, in oriente scilicet & occidente, quin & apud ipsos etiam Antipodes. Confirmat id ipsum Rex & Propheta, *A solis ortu vsque ad occasum, laudabile nomen Domini.* Psal. 112.
Zach. 14.

Dixi, nomen hoc regiū cætera in se nomina cōplecti, & benedixi. nam Zacharias argumentū præbuit, dum ait: *In illa die nomen Domini vnum*, id est, Modo quidem plurima Deo nomina sunt, sed venient tempora, quib. nonnisi vnum nomen habeat, q̄ tamen cætera omnia in se contineat. Quod vero Propheta hic futurū prædixit, re ipsa Paulus vidit completum, ait namq; in Epistola ad Philipenses, *Et dedit illi nomen, quod est super omne nomen*, id est, nomen Iesu, quod inter cætera nomina primas fert, quod præ reliquis nomen magnum appellatur. *Magnus est tu, & magnum nomen tuum: vere magnum, eius namq; amplitudinis & maiestatis est, vt cætera infinitis ei partib. cedāt, ipsaq; Regū, Principum, Magnatumq; nomina, vnum hoc adorent, Reges terra & omnes iudices populi, principes & omnes iudices terra laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen eius solius.* Philip. 2.
Ierem. 16.
Psal. 48.
Philip. 2.
Ibid.

Tantæ inquam maiestatis auctoritatisq; , vt ad solum hoc caput aperiāmus, & ad eius auditum genu flectāmus, *In nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium & infernorum.* Atq; hæc forsitan sit ratio, q̄ parui reliqua Dei nomina constant, solo namq; verbo nomē sibi acquisiuit Creatoris, *dixit, & facta sunt*, ita & de cæteris; at hoc nonnisi per cruciatum adeptus est, *Factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus ex-*
altauit

altauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omnia
nomen. vel quod cætera eiusdem nomina terrorem
& metum incutiant: solum hoc nomen dulcedi-
nis, bonitatis, & clementiæ sit. Verum & proprium
diuinitatis nomen.

Martinus Doyza, ex ordine Minorum, magna
Hispania propter doctissimas conciones nominis
refert ex Quelamo fol. 77. Vespasiani Imp. temporibus
Romæ in senatu disceptatū fuisse, quis deorum
optimus, & quoniam ille potissimū nomine
cupandus foret. Censebant aliqui, eū potentē
Iularem, & Martiū nominandum, eo, quod eius
virtus & potentia cuncta perfringat, alij vero
ei diuitiarū dandum putabant, eo quod pecunia
concedunt omnia. fuere & alij, qui Deum scientiarū
dicunt eum oportere arbitrabantur, eo quod norit omnia,
sed nullū horum conuenire visum est, atque ideo
varia senatores studia distracti ampliandū
re. dicebant enim, si Deus armorū; potentie
rumque appellandus sit, quæ quæso Deum timidi
meticulosi habebunt? si diuitiarum, ergo inopes
egeni Deo carebunt, & ad quem confugiant,
habebunt. si scientiarū & artium, Oratores & Phi-
losophi felices erūt, nō vero ignari & rudes: qui
artium expertes, Dei quoque expertes futuri sunt,
quem in necessitatibus confugiant. Cum itaque
rent anxij, & quale tandem agnoscerēt numē
rarent, ecce tibi adstantē adolescentē, qui Dei
cæteri adorarent, imaginē collo suspensam
gereret, lateri incisam, quā unicuique; mox demonstrauit
Pictus erat quidē extensis brachijs, in cuius dextera
legebatur, *Promitto*, in sinistra *exspecto*: latus quoque
apertum habebat, adeo ut pateret, cui inscriptum
erat, *Remitto*. Circum laterē porro, velut elogium
aut Epigraphe, insculptū erat, *Deo clementia*. Hanc
cum

cum Senatores imaginem vidissent, dicere cœpêre finguli, hanc veram Dei, quem adorare vellent, imaginem esse, firmiterq; asseuerabant, nullum alium se Deum velle agnoscere, quam qui probis felicitatē & bona promitteret, improbos ad pœnitentiam expectaret, & iniurias in se admissas liberè remitteret, cuiq; nomen, Deus clemētiæ, foret: nomen diuinitati maxime proprium, quodq; omnes ad se, tam bellaces, quam meticulosos, diuites & pauperes, cum doctos, tum indoctos alliciat.

Eheu, antequam Dei Filius humanā naturā assumeret, dubitabant mortales, magis credo, quam Romani, quē inter ceteros sibi Deum deligerent, aut quo eum tandē nomine appellarent. Hinc delegere sibi Romani Martē, atq; eum armorum, bellicorum & præliorum Deum nominarunt, Africani Plutum, & eum diuitiarū præsidem cōstituerunt: Græci Apollinē, quem scientiarum Deum arbitrati sunt, atq; alij alios. sed hominib. ita de Dei nomine & cultu disceptantib. cœlum puellam hodie vniuersis hominibus spectandam proponit, quæ è collo & inter brachia verā veri & æterni Dei ab omnibus adorandi imaginem suspensam habeat. de quo scriptum est, *splendor gloria, & figura substantiæ Patris.* Qui deinde laminæ crucis insculptus fuit, brachijs extensis, & manu dextra promissionē bonorum præferens: quippe qui latroni gloriā cœlestem promiserit. *Hodie mecum eris in paradiso.* sinistra vero patientiā, qua peccatorib. pœnitendi tempus indulget: atq; ideo exclamat, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Latus quoq; apertum habet, adeo vt circū cor hoc misericordiæ & clementiæ symbolū insculptū legatur. *Nolo mortem peccatoris,* hinc quoq; cœlitus hodie nomen Iesu ei impositū est, q̄ bonitatem & misericordiā denotat: vt hinc euidens

euidens fiat, hunc Deum misericordie & bonitatis esse, quiq; ab Angelis & hominibus adorari debeat, nomen quod cœlum & terra adorent, suscipiant & venerentur, nomen ipsius Ianuarij Kalendæ Mariæ Filio impositum.

Tamerlanis con- Solebat Tartarorum Imp. Tamerlanes annis
suetudo ipse quippe sacrorum administer, cui ex lamina
admirabilis in anni aurea, maiusculis litteris principis nomen in
primordio. ptum legebatur, id ipsum coram omnibus adstantibus
primatibus, & populo magna cum reuerentia, et
dignitateq; pronuntiabat, quo audito omnis feruens
multitudo in terram quasi maiestate quadâ tam
perculsa prosternebat. At hodie nouum quicquid
tamen pene simile contingere videmus. Hæc
dies est, qua cœlum annuam memoriam celebritatis,
qua sacrum & regium hominum ac Angelorum
omnium Regis nomen, magnis characteribus aureæ
humanitatis nostræ laminae scriptum, publice coram
Iudæis & Gentibus profertur, quo audito omnes,
id ipsum reuerenti & uentili, in terram genu flectunt,
iuxta quod Paulus ait

Philip. 2. In nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrenum & infernorum.

Veterum Romano- Primus qui Kalendas Ianuarij in anni principio
rum mos. dedicauit, fuit Numa Pompilius, secundus Romanorum
Rex: primus item qui instituit, ut noui magistratus
magistratum, ipsiq; postea consules conlatum eo die
inirent, ac purpurati, præcedentibus fascibus, in
potestatis & iustitiæ signum per uia incederent.
Vnde Poëta: *Iamque noui præeunt fasces noua purpura fulget.* Quanto maiori celebritate
die eadem Kalendæ à cœlo, veteribus ceremoniam
quam, proxime inhærendo, condecorantur? uult
nim, ut Dei Filius, in Seruatorē mundi electus, ab
aeterno

æterno totius vniuersi dictator constitutus, hodie magistratum ineat, nomen edat, nostræq; humanitatis purpura amictus appareat, sanguine scilicet in circumcissione effuso rubescens; fasces & se- cures, dominationis & potentiaæ data symbola, ante eum præcedant. vnde ipse de se ait, *data est mi-* Matt. 21.
hi potestas in caelo & in terra. At potissimum Kalen- dis hisce nobile illud nomen Iesu Melsiæ imposi- tum est.

Nomen sanctissimum, augustissimum, & maxi- me venerabile, de quo Isaias ait, *Domine nomen tuū* Isai. 26.
& memoriale tuum in desiderio anima tua. id est, desi- derat summopere nomen tuum anima mea, ve- lut perpetuum beneficiorum tuorum monumen- tum & indicium, Ceterum quotquot vniquam fuere sancti, nomen hoc maximopere semper ad- mirati sunt & amarunt. Mirum enim quoties id in epistolis suis vsurpauit Paulus; Iesus hic, Iesus illic, Iesus in omnibus sententijs & periodis. deniq; Acto. 21.
 vbiq; imo & in Actis aperte professus est, ob nomi- nis huius honorem non modo se vincula, compe- des, carceres & ergastula, sed ipsam etiam mortem pati velle. & ne putetis nugas me vendere, eius verba producam, *Non solum alligari, sed & mori pa- ratus sum propter nomen Domini Iesu.*

Confitetur in Confessionibus suis S. August. in- Lib. 3. ca. 4.
 credibilem se in Ciceronis Hortensio legendo vo- Ser. 15. in
 luptatem cepisse, adeo vt vix satiari posse videre- cant.
 tur, sed lectionis tandem tedio affectū librū è ma- nibus abiecisse, quod in toto libro disertissimo a- lioquin, Iesu nominis ne vel minima mētio fieret. & Bernardus in Cantica libere profitetur, omnia sibi hoc nomine iucundissimo non condita insi- pida fuisse, imo & sorduisse, quin & nauseam ac fa- stidium peperisse. Vnde vt plurimum dicebat;
De S. S. tom. 1. k Iesu

Iesu decus angelicum,
In aure dulce canticum,
In corde nectar cœlicum,
In ore mel mirificum.

Apostrophe ad blasphemos.

Maledicti igitur, ac diris omnibus deuouendi qui sanctum hoc nomen ore blasphemio profanant. O detestanda lingua, quæ toties illud in vanum assumitis! O fauces tartaræ, imo & damoniâ deteriores! ecquod obsecro supplicium, tormentum, quis inquam coëctus aut styx hanc iracundiam & impietatem expiet? si enim Romæ mortem addicebantur, qui Senatus iniussu, aut non presente flamine, per Iouis numen iurabant; ipsi sacratissimi nominis Iesu profanatores ane impene habebunt? tamne vile nomen hoc habebitur in ipsum blasphemum indemnes abibunt? O cœli, ô terra, ô indemnitate intolerabilem!

Dan. 3.

Impius ille Nabuchodonosor, cū tres illos vibratos æstuanti fornace illæfos exeuntes vidisset, edicto cauit, ne quis posterum in nomen Dei iniurius aut blasphemus existeret, & principes Christiani, visis tot, quæ à tanto iam tempore nomen illud regum & augustum edidit, mirabiles nullum in maledicos & Dei detractores, in nominis huius blasphematores supplicium decernerent, aut digna in eos castigatione animaduertent? Reges barbari & idolis seruientes nomen Dei in honore prosequuntur, & Christiani nomen totius vniversi redemptoris indignis habere modis profanari, ore sacrilego proferri patientur? Anne hoc religio & pietas permitteret? anne hoc fieri poteret?

Homil. 24.

Clinias quidam vt Magnus Basilius testatur, tria aureorum millia cū consequi posset, iuramento per nomen Dei veritatē stabiliendo, numquā id in animam, quamuis absq; vllō id piaculo facere licuisse, voluit

voluit inducere: indignum ratus Christiano, Deū ob lucellū aliquod in testem adducere, tantaq; irreuerentia Dei nomen vsurpare. At quantum tempora nostra à tuis discrepant sancte Præsul, quam differunt hominum nostrorum mores à Clinia? Hodie namq; propter aureum, florenum, assem, quadrantē, imo meras nugas millies Sacrū Dei nomen à paruis & magnis, feminis iuxta ac viris, impie pferetur, & sacrilego ore pfanabitur. O vitā religionis expertē! ò etatē contaminatissimā! ò sēculū vitiosissimum! sed finē iā facere oportet.

Haftenus igitur de sancti nominis huius impositione egimus, ac de circumcisione Iudæis ad salutem necessaria: iam de alio & nouo prorsus circūcisionis genere agendum, prior illa exoleuit & sepulta est, alia dignior ac nobilior successit, cuius prior illa vix vmbra fuit: illa nonnisi carnalis, hæc penitus spiritualis: illa iam vetita est, hæc omnibus in locis Scripturæ commendata, deniq; paucis vt concludamus, literalis obseruatio desijt, & spiritualis sensus adhuc viuuit. illa fugienda, hæc vero sequenda, atq; ecce præclarum huius rei in Deuteron. conceptum.

Quid sit spiritualis circumcisio.

Deut. 22.

Illic namque scripta legitur lex, cuius hæc sunt verba, *si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidū auis inueneris, & matrem pullis vel ouis desuper incubantem, non tenebis eam, sed abire patieris, captos tenens filios, vt bene tibi sit, & longo viuas tempore.* Expositio eius hæc est. Sacra Scriptura procera & opaca quædam arbor est, quæ ad cælum vsq; ramos extendat, in ea varij ac plurimi reperiuntur nidi, in quibus mater, id est, obseruatio litteralis, sensum intelligo litteralem, paruulis, id est, sensui mystico & spirituali, incubat; accipiendi sunt paruuli sub alis matris, & mater dimittenda. Abeat igitur

k 2

& in

1. 8. q. 102.
art. ult.
Rom. 2.

& in auras euolet cæremonia illa Iudaica, ac spiritualia documenta retineantur. Hunc porro mihi conceptum suggessit D. Thomas de Aquino.

Est igitur circumcisio quædã spiritualis, de qua loquens Paulus, *Circumcisio*, ait, *cordis in spiritu, non littera*. quæq; in primis necessaria est, quæ non vnicum modo membrum concernit, vt Iudaica, sed omnia & singula, sensus singulos, & facultates animæ singulas; Quæ nihil esse potest aliud, quam dissolutionum refrenatio, vitiorum & prauorum affectuum præcisio. Deus bone, quam hæc necessaria est! Quomodo namq; siluescit & luxuriatur vinea, quando non putatur? quæ sordes in capite ingeruntur, si crines non rescentur. Si enim rebellis Absalon comam ita non laxasset, aut in humeris promississet, non fuisset ei in restim aut laqueum.

2. Reg. 18.

Crines symbolum sunt superfluitatum, quas sæpius cultro circumcisionis spiritualis præcidamus, verendum est, ne in eadem nos pericula

Deut. 10.

præcipitent. Eia igitur, vt veteri more loquamur,

Hierem. 4.

circūcidite præputium cordis vestri. & verbis Ieremias Circūcidimini Domino, & auferte præputia cordis vestrorum viri Iuda, præscindite superbiam, reſecte, auaritiã, præcidite luxuriã, atq; omnes prauos affectus & concupiscentias auferte. Hoc autem ipsum agite, & feliciter eum expleueritis, atq; laetæ coelo strenas offerte.

Acto. 4.

Tu vero puer Iesu, cui nomen hodie impositum est, cui nullum aut in terra aut supra terram firmum reperiatur, quod Angelos exornat, homines recreat, dæmones terret; nomen sacrum, diuinum caeleste, in quo totus orbis, vt docuere Apostoli, salutem consecuturum sperat. puer plane caelestis, qui mundo hodie pretiosissimam & pulcherrimam strenam misisti, sanguinem inquam pretiosissimam

sum in lucrum, insignemq; tuam humilitatem in exemplum offerens.

O ecquod exemplum, quod vtinam totus orbis imitetur, qui nempe octavo vitæ tuæ die poenitentiam quo nos ad eandem exstimulares, egisti, tennellum tuum corpus circumcidi passus es, sanguinem effudisti, quo æternæ iustitiæ satisfaceres. Vere igitur per Prophetam tuū dicere potuisti, *Psal. 78.*
per sum ego in laboribus à iuuentute mea; nam ab ipsa natiuitate, ab ipso propemodum partu in cruciatu fuisti, laborasti, passus es. Quamq; merito te Benoni i. filium doloris vocemus, quomodo Rachel filium suum appellauit, quem tamen pater filium dextræ censuit vocandum. Nam quamuis te pater tuus, filium dextræ nuncupet, quod ei in diuinitate æqualis sis, mater tamen Benoni te merito appellare potest, quod filius doloris sis: non quia te ipsa cum dolore pepererit, sed quod nostram ex ea naturam assumpseris, in qua tot dolores & ærumnas nostri causa sustinuisti. Fac igitur puer obedientissime, qui hodie ad legis præceptum circumciscus es, vt ad tui imitationē corda nostra circumcidamus, vitia cuncta præscindamus; & quoniam hodie amici amicis strenas mittere solent, & tu tam pretiosam tamq; nobilem hodie mundo dedisti, eamde erga nos liberalitatē noli obliuisci, sed vnicuiq; nostrum eamdem manifesta. Da strenam, o munifice puer regi nostro Christianissimo, Regina illustrissimæ, Delphino huius regni amplissimi hæredi, gratiam inquam tuam & benedictionem cælestem elargire, vrbi vero huic prosperitatem, regno Galliarū pacē mundo vniuerso misericordiam: nobis vero omnibus post circumcisionem spiritualem, æternam beatitudinem concede, quā nobis elargiri dignetur, qui trinus in personis est Deus. Amen.

k 3

IN